

Introducció

L'Alguer és una ciutat que es troba al nord-oest de la segona illa més gran del Mediterrani, Sardenya. El seu terme municipal ocupa una extensió de 224,39 km² i comprèn diversos llogarets, una mica distants de la ciutat, com Fertília (a 6 km), Santa Maria la Palma i Maristel·la (a 12 km). El cens actualitzat l'any 2000 registra un total de 43.109 habitants.

El 1354 va ser conquistada per Pere el Cerimoniós i la població autòctona (sarda i lligur) va ser expulsada i substituïda per catalans. Des d'aquest moment, el català es va convertir en la llengua de la població urbana, de l'administració i de l'aristocràcia, mentre les poblacions rurals continuaven parlant el sard. Després de la Guerra de Successió, l'illa va ser cedida a Manuel II de Savoia el 1720. Amb la incorporació de Sardenya al Regne d'Itàlia, el català va desaparèixer de l'Administració i de l'Església.

Actualment, el català de l'Alguer pateix un avançat procés de substitució lingüística per part de l'italià, amb les característiques típiques d'aquest fenomen: diglòssia, autoodi, interrupció de la transmissió intergeneracional, etc. No tenim notícia que s'hagen publicat estudis sociolingüístics sobre la població de l'Alguer en el seu conjunt. Malgrat això, Isidor Marí (1992; p. 94) calcula que, del total de 40.610 habitants censats el 1991, uns 28.517 coneixien l'alguerés, i d'aquests, 18.274 (un 46% aproximadament) n'eren parlants habituals. D'altra banda, segons Marc Leprêtre (1995; p. 63), «sembla que la majoria dels pares que tenen el català com a llengua principal continuen transmetent-lo als seus fills i només un 11% d'aquests adoptarien l'italià com a llengua principal». En canvi, un estudi d'Enrico Chessa² ha revelat que el percentatge de mares que parlen als seus fills sempre en alguerés és d'un 1,70%, mentre un 74,91% ho fa sempre en italià. Una recerca recentíssima realitzada per Blasco (2002), basada en una enquesta realitzada a la població dels estudiants de tots els nivells de l'ensenyament obligatori, confirmaria el baix índex de transmis-

sió intergeneracional de la llengua a l'Alguer. Així, trobem que un 5% d'aquests estudiants usen l'alguerés amb els pares i un altre 5% amb els avis. D'altra banda, segons els fills, un 6% dels pares fan servir l'alguerés entre ells, mentre un 29% l'usen conjuntament amb altres llengües.

Quant als usos públics, l'única administració que utilitza el català és el Municipi de l'Alguer (MA), particularment en les relacions amb altres països de llengua catalana, en determinats usos protocol·laris i com a marca identitària o fins i tot turística —com ara la retolació dels noms dels carrers. Cal dir que els algueresos, en general, es manifesten molt orgullosos de la seua diferència, i molt sovint utilitzen l'etiqueta de catalans en contraposició a la resta de la població de l'illa —els sards. L'abundància de simbologia catalana que hom pot trobar quan visita l'Alguer —en la qual s'inclou una notable profusió de senyeres quadribarrades— no és precisament un símptoma de la vitalitat de la llengua, sinó que sembla tenir més aviat una funció compensatòria.

La presència del català en els mitjans de comunicació és pràcticament nul·la, feta excepció dels articles d'uns pocs col·laboradors habituals de la premsa regional i/o local, de l'aportació puntual d'algun lector i de la publicació d'algunes revistes de tipus cultural. Sí que hi ha, en canvi, diversos grups de folk i cantautors que enregistren en alguerés, a més d'activitats teatrals i publicacions literàries i d'estudis locals en català.

Des del punt de vista jurídic, hi ha dues lleis recents que han despertat certes esperances entre els algueresos més sensibilitzats pel català: la Llei regional sarda 26/97 (Promozione e valorizzazione della cultura e della lingua della Sardegna) i la Llei italiana 482/99 (Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche e storiche).³ Aquestes dues lleis, en realitat, a penes van més enllà de la despenalització de l'ús del català en alguns àmbits públics, i no comprometen l'Administració a dur a terme les mesures de planificació lingüística que podrien garantir el futur de l'alguerés, com ara una introducció efectiva de la llengua en el sistema educatiu.

Autora

Dolors Munar i Ara¹
dolorsmunar@libero.it

Després d'una introducció en què descriu la situació de la llengua catalana a l'Alguer, l'autora fa un repàs a les diverses iniciatives que s'estan duent a terme actualment per a l'ensenyament del català en aquesta ciutat.

En els apartats següents exposarem les diverses iniciatives que s'estan duent a terme, principalment des de l'àmbit cívic, per a l'ensenyament de la llengua catalana a l'Alguer.

Els cursos de català per a adults

Actualment, a l'Alguer hi ha diverses entitats que realitzen cursos de català per a adults, els objectius i els destinataris dels quals són ben diferents. Així, trobem cursos que se centren únicament en la varietat algueresa; són els realitzats per l'Escola d'Alguerès Pasqual Scanu. En segon lloc, hi ha els cursos que parteixen de la varietat algueresa, tot tenint en compte el català estàndard; és el cas dels oferts per l'Associació per la Salvaguarda del Patrimoni Històricocultural de l'Alguer. Finalment, tenim els cursos organitzats conjuntament per l'Òmnium Cultural de l'Alguer (OCA)-Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori (CRPMM) i el MA, centrats en l'ensenyament de la llengua estàndard, sense, però, deixar de banda l'alguerès, com la resta de les varietats de la llengua catalana.⁴

La principal diferència, doncs, entre els cursos organitzats per les diverses entitats és el model de llengua emprat. Des del nostre punt de vista, aquesta diversitat d'oferta és positiva, ja que, d'una banda, contribueix a la salvaguarda del patrimoni lingüístic particular de l'Alguer i, de l'altra, difon el coneixement de la varietat estàndard comuna, necessària per a la normal integració dels alguerèsos en la comunitat lingüística catalana.

En aquesta intervenció parlarem sobretot dels cursos de l'OCA-CRPMM, que són els que coneixem de primera mà. El juliol de 1994 l'Òmnium Cultural acordà amb la Universitat de Sàsser (US) la creació del CRPMM, en qualitat d'extensió universitària d'aquesta última. Els cursos de català, dirigits a adults de totes les edats, van començar a organitzar-se de manera regular a partir del 1994, i des del 1999 fins a l'actualitat es realitzen amb l'estreta col·laboració del MA.

Precisament gràcies a aquesta col·laboració, en aquest període s'ha aconseguit augmentar considerablement el nombre total d'hores de docència dels cursos, així com passar de dos a tres (i fins i tot, durant un any, quatre) nivells d'ensenyament. Durant els últims quatre cursos aca-

dèmics hi ha hagut una mitjana de 80 estudiants per any, cosa que ha tingut com a conseqüència que cada vegada siga major el nombre de persones que coneixen el català o que han ampliat considerablement els seus coneixements d'aquesta llengua.

El mètode didàctic emprat, que enfoca l'estudi de la llengua com un mitjà de comunicació integrant-lo en la realitat sociocultural d'aquesta, ha contribuït a combatre el prejudici, molt arrelat a tot el territori, que el català és únicament la llengua pròpia dels alguerèsos i, com a tal, una llengua que no ha avançat al llarg del temps, que no s'ha modernitzat, i que no és útil per a la comunicació fora de les estrictes fronteres de l'Alguer. Dit d'una altra manera, aquests cursos han tractat de contrarestar, ni que siga modestament, l'accentuat autoodi que pateix tot l'Alguer i que és extensible a la comunitat sarda en general, independentment de la llengua que parle.

D'altra banda, el mètode usat també ha servit per atraure un sector de la població tradicionalment considerat poc interessat en els cursos de català: els joves. Nosaltres pensem que aquest desinterés és només aparent, i que respon al fet que l'estudi del català a l'Alguer sempre s'ha promogut sobretot com una manera de preservar-lo perquè forma part de la història i de la tradició algueresa —és a dir, com un valor cultural que s'ha de mantenir—, i no tant perquè és una llengua de comunicació tan digna, útil i pràctica com qual-sevol altra. De fet, a l'Alguer s'ha establert una peculiar dicotomia entre l'ensenyament del català (entès com a llengua estàndard), vist com a cosa moderna, actual, dinàmica, útil, de prestigi social; i l'ensenyament de l'alguerès, concebut com a cosa pròpia i privativa, de la tradició i no de la modernitat, antiga i no actual,⁵ carrinclona...

Un aspecte directament relacionat amb els cursos de català, i que serveix d'indicador de l'estudi institucionalitzat de la llengua, el constitueixen els exàmens del Certificat Internacional de Català (CIC), promoguts i organitzats per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, amb la col·laboració del Lectorat de Català (LC) de la US.

El nombre de matriculats als exàmens des del primer any que es va convocar i fins a l'actualitat ha sigut el que es pot veure a la taula 1.

La situació del català en l'ensenyament obligatori: el Projecte Joan Palomba

Com ja hem explicat en la introducció, el sistema educatiu italià no garanteix als algueresos l'aprenentatge del català durant l'ensenyament obligatori. Així doncs, les iniciatives per introduir la llengua a l'escola, fins al moment, resten en mans de les entitats sense ànim de lucre i alguns professors interessats, amb el suport del MA.

Des de la seva creació, l'any 1994, el CRPMM va destinar bona part dels seus esforços a la introducció de l'alguerés a les escoles, la formació de mestres i l'elaboració de material didàctic.⁷ Dins del CRPMM treballen diferents col·lectius de persones implicades en la recuperació de l'alguerés. Va ser, doncs, gràcies als esforços realitzats voluntàriament per dos d'aquests col·lectius (el Grup L'Arboix i el Grup de Mestres) que a les escoles públiques de l'Alguer començà a ensenyar-se el català, tot i que sovint en horari extraescolar i de manera inconstant.

No obstant això, no és fins a l'arribada del Projecte Joan Palomba (PJP) que s'instaura, per primera vegada, l'ensenyament del català a l'Alguer de manera planificada i extensiva, amb l'acord dels directors dels centres i dels docents. El PJP, que havia començat a elaborar-se el 1998, dona els seus primers fruits el març del 1999, amb les primeres classes d'alguerés realitzades a les escoles maternes i elementals del municipi.

L'entitat impulsora és l'OCA, a través del seu braç dedicat al món de l'ensenyament, l'esmentat CRPMM, i el seu ideòleg és Joaquim Arenas i Sampera, vocal de l'OCA, a més de cap del Servei d'Ensenyament del Català de la Generalitat de Catalunya. A partir d'una proposta de l'OCA, s'estableix un conveni de col·laboració entre aquesta entitat i el MA, que fa possible la implementació del projecte.

Els principis que es van establir per a la introducció d'aquest projecte foren els següents:

1. Considerar l'ensenyament de l'alguerés equivalent al de qualsevol altra matèria curricular, intentant trencar tots els prejudicis habituals sobre una seua suposada inferioritat respecte a, per exemple, les matemàtiques o la història.

2. Aplicar la metodologia més moderna i experimentada d'ensenyament de llengües, per tal d'ensenyar l'alguerés com a

Taula 1

Any	Bàsic	Elemental ⁶	Intermedi	Total
1994	32	25	-	57
1995	0	26	-	26
1996	28	6	-	34
1997	13	9	-	22
1998	22	7	-	29
1999	13	7	11	31
2000	23	9	2	34
2001	22	13	3	38
2002	20	14	11	45
Total	173	116	27	316

llengua de comunicació i no únicament com a llengua residual, apta només per a la conservació de la tradició cultural.

3. Treballar en grup, ja que aquest sistema facilita l'intercanvi d'idees, propostes i experiències, a més de contribuir a l'horitzontalització dels principis esmentats anteriorment, amb l'objectiu de poder-los posar en pràctica a l'hora de fer classe i de transmetre'ls també a l'escola en general.⁸

L'oferta educativa de l'Alguer està composta per l'escola materna, l'escola elemental, la mitjana i els liceus. Aquest, doncs, constitueix el marc de treball del PJP. En una primera fase, el projecte va introduir l'alguerés a les escoles maternes i elementals públiques, durant una hora a la setmana, però, a mesura que s'ha anat consolidant en aquests nivells, també ha iniciat la penetració en l'escola mitjana, ja que és objectiu del projecte, a llarg termini, estendre's a tots els nivells de l'ensenyament obligatori i ampliar el nombre d'hores setmanals d'ensenyament.

D'altra banda, pel que fa al professorat, un dels objectius principals del projecte, des del començament, sempre ha sigut estimular i formar els mestres de les escoles per tal que ells mateixos puguin impartir les classes. Així doncs, el primer pas va ser realitzar un cens dels ensenyants de cada escola que es podien considerar aptes per a l'ensenyament de la llengua. En aquest cas, tots els mestres que sabien parlar alguerés es van considerar aptes per al projecte.

Evidentment, no tots els mestres de l'Alguer coneixen la llengua, per tant, per paliar aquesta situació, el projecte va establir les mesures següents:

1. Que en les aules amb mestres capacitats lingüísticament per fer classe de català, foren aquests els encarregats d'impartir les classes.

2. Quan això no era possible, perquè els mestres funcionaris no eren suficients, es va comptar amb professorat extern al centre, degudament seleccionat, el qual feia la classe de català com a professor assistent. El mestre tutor romanía a l'aula durant les classes de català amb l'objectiu que en un futur pròxim fóra ell qui les impartís.

3. Formar els mestres per a la realització de les tasques d'ensenyament, tant els interns com els externs, a través de cursos i activitats específiques, com les reunions de coordinació del projecte, els cursos de l'Escola d'Estiu (reconeguts pel Provveditorato agli Studi de Sàsser) i les trobades del Grup de Mestres. Aquestes activitats asseguruen la cohesió del projecte i de l'ensenyament que es fa a les escoles.

4. Organitzar un seminari de treball continu per tal d'elaborar un llibre de text, eina indispensable per poder impartir la classe amb seguretat i eficiència.

5. Organitzar un seminari per tal d'intercanviar experiències i trobar canals de cooperació amb els altres territoris de parla catalana, més avançats en el procés de recuperació de la llengua.

6. Fer reunions amb els directors dels centres afectats pel projecte per tal d'elaborar el calendari i distribució del professorat.

7. Fer reunions amb els mestres del projecte per programar el curs, fer el seguiment

de les classes i avaluar contínuament el desenvolupament d'aquestes.

8. Utilitzar tot el material didàctic al nostre abast i, especialment, de creació pròpia, com la revista mensual *Mataresies* i les adaptacions a l'alguerés de contes il·lustrats, realitzats per l'anteriorment esmentat Grup L'Arboix.

Com a resultat tangible d'aquestes mesures, la taula 2 ens mostra el nombre dels professors implicats en el projecte, ordenats per tipologia i nivells d'ensenyament, al llarg dels diferents cursos.

Estudiant aquesta taula veiem com el primer any el nombre de mestres interns va ser molt elevat i va arribar a unes xifres que després no s'han tornat a repetir. El motiu principal d'aquest descens fou que els mestres interns de l'escola materna del tercer cercle didàctic no van continuar en el projecte durant el curs 1999-2000. En canvi, la recuperació dels cursos següents és una dada ben positiva, sobretot tenint en compte que una quantitat important de mestres interns, aptes per a l'ensenyament de l'alguerés, s'han hagut de jubilar, provocant que el nivell de mestres disponibles baixés. I, paralel·lament, les noves fornades de mestres interns que els han substituït ja no han tingut la competència lingüística necessària.

Una de les dificultats més grans per a la realització d'un projecte d'aquesta enver-

Taula 2

Nivells d'ensenyament	1998-1999		1999-2000		2000-2001		2001-2002	
	Professorat intern	Professorat extern	Professorat intern	Professorat extern	Professorat intern	Professorat extern	Professorat intern	Professorat extern
Escola materna	10	6	1	6	8	11	6	6
Escola elemental	12	4	9	9	12	12	14	8
Escola mitjana	0	1	0	1	0	2	0	6
Total	22	7 ⁹	10	5	20	11	20	12

Taula 3

Nivells d'ensenyament		1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002
Escola materna	Total classes	26	26	26	25
	PJP interns	10	1	7	7
	PJP externs	9	11	16	19
	Total PJP ¹⁰	19 (73,07%)	12 (52,17%)	23 (88,46%)	26 (88%)
Escola elemental	Total classes	96	95	95	93
	PJP interns	20	14	18	18
	PJP externs	8	37	30	18
	Total PJP	28 (29,16%)	52 (54,73%)	48 (50,52%)	36 (38,70%)
Escola mitjana	Total classes	66	63	62	62 ¹¹
	PJP interns	0	0	0	0
	PJP externs	0	0	1	6
	Total PJP	0	0	1 (1,61%) ¹²	6 (9,67%)
Total	Total classes	188	184	183	180
	Total PJP	25%	34,78%	39,34%	37,77%

gadura és el fet que tot depèn de la voluntarietat i de la predisposició favorable dels diferents agents implicats. Cal tenir en compte que al territori de l'Alguer hi ha 11 escoles públiques maternes i 12 d'elementals, que estan agrupades en 3 cercles didàctics. El conjunt de les 7 escoles mitjanes es reuneixen en 2 cercles didàctics. Perquè un minyó alguerés pugui aprendre alguerés a l'escola, cal, en primer lloc, l'aprovació del projecte per part del cercle didàctic corresponent. En segon lloc, és necessari el consens dels professors i les professores que fan classe al grup al qual pertany aquest minyó. Després cal disposar d'un mestre (intern o extern) capacitat per fer les classes i disposat a fer-les, a més del finançament necessari. Veritablement, tota una cursa d'obstacles.

Malgrat aquestes dificultats, la implantació de l'ensenyament de l'alguerés en l'escola pública és una realitat que podem quantificar en la taula 3.

Si fem una anàlisi de les dades que hem detallat a la taula anterior, podem apreciar, en primer lloc, que el percentatge total de les classes de l'escola materna on s'ha introduït el PJP ha arribat a la xifra extraordinària de quasi un 90% de grups en els quals s'ensenya l'alguerés. És a dir, quasi la totalitat de les classes de materna de l'escola pública de l'Alguer reben l'ensenyament del català. I a més a més, s'ha de tenir en compte que la totalitat de les escoles públiques de materna i d'elemental de l'Alguer han estat involucrades en el projecte.

Tanmateix, pel que fa l'escola elemental, l'evolució presenta unes característiques totalment diferents. Així, l'increment que es va donar entre el primer any d'introducció del PJP i el segon va ser sorprenentment elevat i, en conseqüència, les perspectives de creixement per als següents anys també eren molt favorables. Però una important novetat ha endarrerit i perjudicat aquesta evolució: la introducció progressiva de l'obligatorietat de l'ensenyament d'una segona llengua estrangera. Aquest fet, malgrat que en principi no té cap relació directa amb l'ensenyament de l'alguerés —en la mesura que aquest constitueix l'aprenentatge de la llengua pròpia dels algueresos i no d'una llengua estrangera—, ha tingut dues conseqüències negatives. D'una banda, els mestres de les escoles es veuen desbordats per la quantitat d'hores que han de cedir a d'altres assignatures i, de l'altra, consideren que es dedica

molta atenció a l'ensenyament de diferents llengües, en detriment d'altres matèries, considerades bàsiques, com l'italià, les matemàtiques, etc. Tot plegat provoca que el més dèbil, en aquest cas l'alguerés, siga el que ha de desaparèixer.

Pel que fa a l'escola mitjana, hi havia una experiència puntual que podríem considerar pilot des del curs 2000-2001, però l'arribada efectiva del PJP s'ha dut a terme en el curs 2001-2002. De moment, aquesta extensió està resultant positiva, tot i que les escoles que pertanyen al 1r cercle didàctic no han pogut acollir-se al projecte, ja que aquest ni tant sols ha estat aprovat per la direcció didàctica. Esperem que aquesta actitud aïllada canviarà per al curs vinent.

L'ensenyament del català a la universitat

L'Alguer no té universitat. La més propera, a 35 kilòmetres de distància, és la US, que constitueix la universitat de referència de l'Alguer i, a més a més, es troba en la capital de la província.

El 18 de juny de 1992 la US va inaugurar la Càtedra de Llengua i Literatura Catalanes, que a partir de l'any 1993 comptà també amb un LC. A través d'aquests, la US ofería una assignatura de llengua i literatura catalanes amb dos nivells. De la docència s'encarregaven el catedràtic de català i el lector corresponent: el primer impartia les lliçons magistrals sobre literatura i el segon ensenyava la part de llengua amb un enfocament comunicatiu.

La situació del català en el pla d'estudis des de la creació del lectorat fins al curs 2000-2001 no n'afavoria gens la tria per part dels alumnes. El pla d'estudis de la titulació de Llengües i Literatures Estrangeres (a la qual s'adscriu l'ensenyament del català a la US) donava l'opció d'estudiar qualsevol de les altres llengües ofertes (anglès, francès, espanyol, alemany, rus, àrab) des del primer any de carrera i durant un màxim de quatre anys. En canvi, l'assignatura de Llengua i Literatura Catalanes només es podia escollir durant el 3r i/o 4t any de les especialitzacions històrica-literària-cultural i lingüística-filològica-glotodidàctica. A les classes podien assistir també els estudiants d'altres facultats, sobretot de la de Lletres, però després trobaven dificultats administratives per aconseguir la incorporació de l'assignatura al seu expedient acadèmic. En aquest context, el nom-

bre total d'alumnes que cursaven cada any les assignatures de català a la US ha oscil·lat entre quatre i quinze.

En el darrer curs acadèmic, 2001-2002, la posició del català a la US s'ha modificat radicalment. S'hi han produït tres canvis importants: el trasllat de la Facultat de Llengües i Literatures Estrangeres a un nou edifici amb aules multimèdia, la reforma dels plans d'estudi i la jubilació del catedràtic de català. La Facultat està fent un esforç de modernització en les infraestructures, les metodologies i en la concepció mateixa de les titulacions que ofereix. En aquest procés, la llengua i la literatura catalanes han desaparegut dels plans d'estudi i no és clar si la Càtedra de Català continuarà existint.

D'altra banda, el gener del 2000 es va inaugurar un Punt de Suport de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) a la ciutat de l'Alguer, que obrí als algueresos les portes a la formació universitària en català, sense haver de desplaçar-se fora del seu territori. Això va ser possible gràcies a la col·laboració entre la UOC, l'OCA, la US i el MA. Fins al moment hi ha hagut un total de sis estudiants matriculats, quatre dels quals viuen a l'Alguer i els altres dos a Roma (recordem que el Punt de Suport de la UOC a l'Alguer és l'únic a tot l'estat italià). Val a dir que a partir del pròxim curs, és a dir, a partir del proper mes de setembre, hi haurà un altre inscrit que serà el primer estudiant a l'Alguer de filologia catalana.

Conclusions

Totes les iniciatives que hem exposat en els apartats anteriors tenen en comú l'objectiu de reforçar la idea que l'alguerés és un actiu. La cultura algueresa és un pont entre dues cultures diferents, la catalana i la italiana, un pont que, sense la pervivència de l'alguerés, desapareixeria. Per això, reforçar la presència del català a l'Alguer és una inversió per al futur d'aquesta ciutat.

Entre les diverses actuacions descrites, el PJP és, probablement, la més important. La implementació d'aquest pla ha estat valorada molt positivament per tots els protagonistes: municipi, responsables dels cercles didàctics, mestres interns i externs, alumnes i pares. Però, no obstant la satisfacció d'aquests resultats, cal recordar que el PJP és una iniciativa cívica que tracta de garantir la presència de l'alguerés en l'escola amb una hora a la setmana de classe

de català, quan la resta de l'ensenyament es fa en la llengua italiana. I, a més a més, és clar que les persones no aprenem una llengua únicament rebent classes d'aquest idioma. Els algueresos aprenen l'italià en tot allò que fan: a través de la TV, en les classes de matemàtiques, en la lectura dels llibres... On aprenen l'alguerés? L'Administració, el sistema educatiu i el mercat en general funcionen gràcies a l'esforç i els diners dels algueresos, però donen l'esquena a la seua cultura.

Si es vol que l'alguerés continue sent la llengua viva de l'Alguer, el tret identitari d'aquest petit racó de la Mediterrània, un pont entre els països catalans i Itàlia, cal ampliar-ne els espais d'ensenyament i d'ús. I aquesta és una feina que no pot dependre únicament de la bona voluntat dels mestres i les associacions. Cal la implicació activa, amb tots els mitjans necessaris i més enllà de les declaracions de bones intencions, per part de les diverses administracions competents. Però, de moment, haurem de continuar confiant en l'esperit emprenedor dels algueresos.

Bibliografia

BLASCO FERRER, E. (2002). «Dossier sulla ricerca IRRE: Lingua e cultura catalana nella scuola algherese». *La Minoranza Linguistica Catalana di Alghero: aspetti educativi e culturali*. Càller: Istituto Regionale di Ricerca per la Sardegna, p. 55-105.

BOSCH I RODOREDÀ, A. (1994). «El català a l'Alguer davant del nou marc legal». *Avui*, Barcelona, 25.VIII.1994, p. 15.

— (1995). «L'altra cara de la normalització lingüística a l'Alguer: l'escola». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, núm. 4, p. 4-8.

— (2001). «L'ensenyament del català a l'Alguer i la qüestió del model de llengua». *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Alguer*. Barcelona, l'Alguer, p. 55-64.

BRUGUERA, J. (1985). *Història del lèxic català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

LEPRÊTRE, M. (1995). «L'Alguer. La situació sociolingüística als territoris de llengua catalana (I)». *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, núm. 4, p. 60-64.